

سیمای زنان از منظر نظامی کنج‌ای

تألیف: دکتر فریدون کوره‌ئی

✓ سرشناسه : کوره ئی ، فریدون، ۱۳۵۴-
✓ عنوان و نام پدیدآور: سیمای زنان از منظر نظامی گنجه ای ، فریدون کوره ئی
✓ مشخصات نشر: البرز کرج، انتشارات ملرد ۱۳۹۷
✓ مشخصات ظاهری: ۲۱۸/ص. مصور، جدول.
✓ شابک: ۸-۱۳۶-۴۹۱-۶۰۰-۹۷۸ ISBN
✓ وضعیت فهرست نویسی: فیفا
✓ یادداشت : کتابنامه: ص. ۲۱۳ - ۲۱۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.
✓ ضوع: نظامی، الیاس بن یوسف، ۴۵۳۰ - ۴۶۱۴ ق. -- شخصیت‌ها - زنان نظامی، الیاس بن یوسف ۴۵۳۰ - ۴۶۱۴ ق. -- شخصیت‌ها -- زنان زنان در ادبیات شعر فارسی -- قرن ۶ ق. -- تاریخ و نقد
✓ موضوع: Persian poetry -- 12th century -- History and criticism. Women Nezami, Nezami, Elias - ibn yusuf-- Criticism and interpretation literature Elias - ibn yusuf -- Character -- Women
✓ رده بندی دیویی: ۲۳ ف۸۱
✓ رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۸: ۵۱۳۷: ۹
✓ شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۸۱۲۹

❖ نام کتاب: سیمای زنان از منظر نظامی گنجه ای

❖ نام انتشارات: ملرد

❖ تألیف: دکتر فریدون کوره ئی

❖ ویراستار علمی: زهره فدایی وشکی

❖ صفحه آرا: فاطمه پورامیری

❖ طراح جلد: فاطمه پورامیری

❖ نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

❖ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

❖ شابک: ۸-۱۳۶-۴۹۱-۶۰۰-۹۷۸

❖ چاپ: موسسه فرهنگی هنری روزنه روجیم ROZANEH.ROJIM@GMAIL.COM

❖ آدرس انتشارات: البرز، کرج، چهارراه مصباح، بلوار ذوب آهن، جنب سازمان آتش نشانی، خیابان شهید چمران، ساختمان

بهار، پلاک ۴۲ Nashr.melerd@gmail.com ۰۹۱۲۵۶۴۸۸۰۲ ۰۲۶۳۲۵۶۷۵۶۷

ISBN: 978-600-491-136-8

786004

911368

۱۱	مقدمه
۱۳	نگاهی کوتاه بر کتاب مخزن الاسرار
	فصل اول : سیمای زنان در مخزن الاسرار
۱۶	سیمای زن در مخزن الاسرار
۱۹	۲. دادخواهی زنان
۲۳	۳. زن و تشبیه او به فلک
۲۳	۴- زن و تو - او به مسائل مادی و کم ارزش
۲۴	علت و انگیزه سرودن مثنوی خسرو و شیرین
	فصل دوم : سیمای زنان در مثنوی خسرو و شیرین
۲۹	عشق از دیدگاه شاعر
۳۱	آفاق قبیحاتی (همسر شاعر)
۳۶	خاستگاه داستان خسرو و شیرین
۳۷	زن فرمانروا (شمیرا)
۳۸	وصف جمال شیرین از زبان شاپور
۴۴	وصف شیرین در دیدار با شاپور
۴۴	شیرین (مهتاب) در چشمه
۵۰	شیرین بر بام قصر
۶۰	سیمای شیرین در سوگند نامه‌ای عجیب
۶۵	سیمای شیرین در شب زفاف
	فصل سوم: سیمای زنان در مثنوی لیلی و مجنون
۶۹	مشکلات نظامی در سرودن داستان لیلی و مجنون
۷۰	خلاصه داستان لیلی و مجنون
۷۶	سیمای لیلی در ایام کودکی
۷۷	عاشق شدن دو دل‌داده (لیلی و مجنون)
۷۹	توصیف مجنون و سرود گفتن مجنون بر در خرگاه لیلی
۸۶	در صفت لیلی و رفتن لیلی به تماشای نخلستان
۹۰	لیلی در نظر مجنون
۹۰	الف) آزاد شدن آهوان از دام صیاد به کمک مجنون
۹۱	ب) آزاد کردن گوزن از دست صیاد
۹۳	ج) صحبت کردن مجنون با زاغ
۹۴	نیایش لیلی با خدای عزوجل

مرگ لیلی	۹۹
تحلیل داستان لیلی و مجنون	۱۰۱

فصل چهارم: سیمای زنان در مثنوی هفت پیکر

هفت پیکر	۱۰۷
عدد هفت و اهمیت آن در میان مردم	۱۰۹
عدد «هفت» در نزد اقوام مختلف	۱۱۰
آیین زردشتی	۱۱۰
آتشکده های عصر ساسانی	۱۱۰
الف) منابع بنی اسرائیل	۱۱۱
ب) منابع مسیحی	۱۱۱
ج) منابع مزاب جاهلی	۱۱۱
د) منابع اسلامی	۱۱۱
هفت در تصوف	۱۱۲
هفت در افسانه های ایران	۱۱۲
هفت در افسانه های ملل	۱۱۲
هفت در ادبیه و آثار	۱۱۲
هفت در نجوم	۱۱۲
هفت در علوم مکتونه	۱۱۲
هفت در فرهنگ عامه (فولکلور)	۱۱۳
هفت در بازی ها	۱۱۳
هفت در زبان فارسی	۱۱۳
جدول کواکب سبعة	۱۱۳
نام های طبقات زمینی	۱۱۴
روزهای هفته و انتساب آنها به سیارات	۱۱۴
داستان بهرام و کبیرک	۱۱۶
دیدن بهرام صورت هفت پیکر از خورنق و خواستگاری کردن از دختران هفت اقلیم	۱۲۱
روز شنبه و حکایت کردن دختر پادشاه اقلیم اول	۱۲۵
روز یکشنبه و حکایت کردن دختر پادشاه اقلیم دوم	۱۳۳
روز دوشنبه و دختر پادشاه اقلیم سوم	۱۳۹
روز سه شنبه و حکایت کردن دختر پادشاه اقلیم چهارم	۱۴۴
روز چهارشنبه و حکایت کردن دختر پادشاه اقلیم پنجم	۱۵۲
روز پنج شنبه و حکایت کردن دختر ملک اقلیم ششم	۱۶۲
روز آدینه و حکایت کردن دختر پادشاه اقلیم هفتم	۱۶۷

فصل پنجم: سیمای زنان در مثنوی اسکندرنامه

۱۷۸.....	اشاره به مقام والای زن در بزم اسکندر.....
۱۸۲.....	کنیزک نقابدار (چینی) در جنگ روس.....
۱۸۵.....	زنان قبیچاق.....
۱۸۷.....	داستان نوشابه و شهر زنان.....
۱۹۴.....	خواستگاری روشنگ.....
۱۹۸.....	دختر خاقان چین.....
۲۰۱.....	زنان نظامی.....
۲۰۲.....	ماریه‌ی قبطی و کیمیاگری او.....
۲۰۴.....	ارشمیدس و کتیک، چین.....
۲۰۷.....	فرجام سخن.....
۲۱۳.....	فهرست منابع و مآخذ.....

www.ketab.ir

مقدمه

در این کتاب که با عنوان «سیمای زنان از منظر نظامی گنجینه ای» تدوین شده است سعی بر این بوده تا با تحقیق و تفحص در پنج گنج نظامی، به تأثیر نظامی در معرفی عقاید، شخصیت‌ها، خواسته‌ها، توانمندی‌ها، مشکلات زنان در دوره‌ی مردسالاری و همچنین تأثیر زنان در اداره‌ی جامعه و آنچه که پیرامون زنان وجود دارد، پرداخته شود.

نظامی با بیان عقاید و دیدگاه‌های منفی مردم عصر خویش در مورد زنان، با خلق داستان‌هایی که زنان، عهده‌دار نقش اول آن هستند، باب جدیدی در معرفی شخصیت وجودی زنان باز کرده است. در نگارش این کتاب با مراجعه به خمسه‌ی نظامی و کتاب‌های نوشته شده پیرامون موضوع مطالعه‌ی دقیق آنها، از روش "تحقیق کتابخانه‌ای و فیش برداری" استفاده شده است.

در گذشته زنان را در فضیلت‌های اجتماعی شرکت نمی‌دادند و فقط برای زیبایی و شهوت رانی از آنها بهره می‌جستند، در واقع زنان برای بقای نسل و شهوت رانی مردان استفاده می‌شد. با گذشت زمان صفات اخلاقی چون: عفو، محبت، حیا، دیانت، عفت، وقار، دوستی، حفظ نسل و کوتاه‌زبانی را مورد توجه قرار دادند و برای حجاب و آزادی زن اهمیت و ارزش بیشتری قائل شدند.

این کتاب در پنج فصل تدوین شده است؛ حکیم نظامی گنجینه‌ای در خلق آثارش نگاهی دقیق و ظریف به تمام ابعاد شخصیتی زنان داشته است و با طرح استثنائاتی به بیان ویژگی‌های شخصیتی زنان پرداخته و به حق از عهده‌ی این کار هم به خوبی برآمده است.

در ادامه نظامی به طور غیرمستقیم و در فحوای کلام به مدینه‌ی خضدی خود اشاره می‌کند و با طرح مسائلی، نگرش عوام الناس را نسبت به دیدگاه‌های منفی عوض می‌کند. و زنان را به عنوان عناصر مثبت جامعه معرفی می‌کند و به عنوان مثال در نقش زنان بیان می‌کند که:

خسرو پرویز هوس باز در پایان داستان، زاهد دیرنشین می‌شود و دست از سلطنت می‌شوید و خود را در دریای عشق تطهیر می‌کند و از ستم به سوی عدل رانده می‌شود و شاهزاده‌ای همچون شیرین با آن غروری که دارد، از هوس محض به سوی عشق ناب هدایت می‌شود و در داستان‌های مختلف به معرفی خواسته‌های زنان می‌پردازد از جمله، زنان دوست ندارند که مردان جز عشق آنها محبت کسی را به دل راه دهند و به طور کلی با نقش‌های مختلفی که نظامی به زنان می‌دهد، خود گواه

این مطلب است که شاعر به توانمندی های زنان و همچنین تأثیری که آنان در پیشرفت و تمذیل جامعه داشته اند، معتقد است.

مجموعه حاضر، پایان نامه کارشناسی ارشد اینجانب بوده است که در سال ۱۳۸۲ تدوین یافته و در جمع آوری و تنظیم بخش های مختلف آن از شیوه تحقیق «فیش برداری» استفاده شده است. به طور کلی، نظامی با طرح مطالبی درباره زنان، به حق، خدمت بزرگی به جامعه زنان کرده است و در شناساندن آنان به جهانیان گام مؤثری برداشته است.

ا! دهنده عقل ها، فریاد رس تا نخواهی تو نخواهد هیچ کس

کرج زمستان ۱۳۹۷

«فریدون کوره لی»

در پایان بر خود لازم می دانم از راهنمایان و زحمات بی دریغ استادان گرانقدر و فرهیخته ام که در تدوین و تألیف کتاب حاضر اینجانب را یاری نمودند و سرکار خانم دکتر زهره فدایی که زحمت ویراستاری کتاب را عهده دار شدند نهایت قدردانی و سپاسگذاری نمایم.